

Ungas välmående och inflytande i regionen

Sammanfattade insikter och resultat av
vårens idéverkstäder

YOUTH
— 2030

Innehållsförteckning

Ungas välmående och inflytande i regionen	1
Bakgrund	2
Målgrupp	2
Metod	2
Inflytande	3
Resultat: Idéverkstäder	4
Vad får dig att må bra?	4
Vilka hinder möter du som stoppar dig från att må bra?	6
Vad ser du för lösningar på dessa hinder?	9
Sammanfattning och rekommendationer	12
Främja en meningsfull fritid, motverka kränkningar och prata med unga om sådant som berör dem!	12

Bakgrund

Region Västmanland har antagit en regional utvecklingsstrategi (RUS) som ska revideras och i samband med revideringen vill regionen samla in ungas perspektiv och behov kopplat till ett av strategins tre målområden - välmående. Inför revideringen av strategin kontaktade Region Västmanland därför föreningen Youth 2030 Movement, som har erfarenhet av att genomföra dialoger med unga både kommunalt och regionalt, och ett samarbete mellan parterna påbörjades. Samarbetet har syftat till att samla in ungas perspektiv till RUS:en och har varit indelat i två delar:

1. Att anställa fyra unga regionutvecklare under sommaren 2023 som når ut till och håller i idéverkstäder med unga feriepraktikanter i kommunerna.
2. Kompletterande idéverkstäder. Unga med olika typer av funktionsnedsättningar och unga mellan 18-25 år nås oftast inte genom den kommunala feriepraktiken. Därför genomförs kompletterande idéverkstäder av Youth 2030 under våren 2023.

Den här rapporten beskriver resultatet från de kompletterande idéverkstäder som genomfördes på Lidmanska anpassad gymnasieskola, Sala anpassad grundskola samt volontärverksamheten Here 4 U¹ under våren 2023.

Målgrupp

Projektets målgrupp var unga mellan 13-25 år i Region Västmanland.

Metod

Den metod som har använts bygger på en idéverkstadsmodell som Youth 2030 Movement har utvecklat. En idéverkstad leds av en eller flera workshopledare som guidar deltagarna genom en rad olika övningar där deltagarna uppmuntras att reflektera och problematisera sin vardag för att sedan diskutera möjliga lösningar. Syftet med en idéverkstad är att:

¹ Here 4 U är en allmän ideell förening som arbetar för ökad trygghet i skolan, och i samhället i stort. Föreningen vill tillsammans med barn och ungdomar göra Västerås till en stad där respekt och hänsyn är självklara inslag i vardagen. I föreningen volontärarbetar unga mellan 17-28 år som vill engagera sig för ett bättre samhälle.

- *Skapa sammanhang* för unga där deras behov, tankar och åsikter står i centrum.
- *Engagera, stötta och peppa* unga till att reflektera och ta ställning i olika samhällsfrågor.
- I det här fallet har idéverkstäderna även syftat till att *samla in information* från unga till revideringen av den regionala utvecklingsstrategin.

Idéverkstäderna pågick i en och en halvtimme och innehöll en rad olika övningar kopplade till ungdomsinflytande och vad unga i regionen behöver för att må bra. Upplägg:

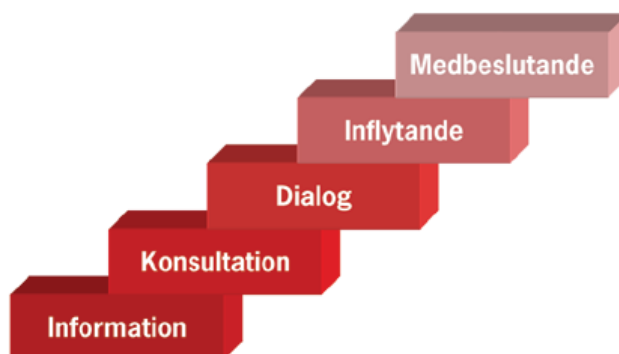
- Incheckning: Presentation, syfte och hur återkoppling kommer att ske.
- Uppvärmning: En gemensam brainstorm kring vad deltagarna behöver för att må bra.
- Hinderspaning: En gemensam brainstorm kring vilka hinder deltagarna möter som stoppar dem från att må bra.
- Idégenerering: En gemensam brainstorm kring vilka lösningar deltagarna ser på dessa hinder.
- Idéfördjupning: Lösningförslagen fördjupas genom följdfrågor.
- Utcheckning: Deltagarna får utvärdera idéverkstaden.

Idéverkstaden på Here 4 U behövde genomföras digitalt på grund av många avhopp bland deltagarna, och hade därför ett något annorlunda upplägg.

Inflytande

Sveriges kommuner och regioner (SKR) har tagit fram en modell för inflytande med namnet inflytandetrappan. Inflytandetrappan kan användas för att i viss omfattning analysera i vilken grad barn och unga har inflytande i ett visst projekt eller en verksamhet. Därför används modellen vanligtvis för att utvärdera projekt där vuxna och barn samarbetar eller för att beskriva skillnader mellan olika typer av

insatser. Inflytandetrappan bygger på förståelsen av inflytande som en läroprocess där varje steg på trappan behöver göras för att nå nästa.

I detta projekt har unga i kommunerna i huvudsak *konsulterats* inför revideringen av den regionala utvecklingsstrategin, men det finns även inslag av *dialog*. Det är nämligen ungdomarnas åsikter och engagemang som har avgjort fokus för diskussionerna och format innehållet.

Resultat: Idéverkstäder

Resultatdelen speglar de teman som har identifierats efter genomförda kompletterande idéverkstäder. Det är viktigt att komma ihåg att svaren endast representerar de tillfrågade ungdomarnas åsikter, behov och tankar. Resultatet kan därför inte ses som representativt för alla unga i regionen. Däremot kan det ge oss en indikation på vad unga tycker är viktigt för att må bra, samt ge oss en inblick i (1) vilka hinder och lösningar unga själva ser som stoppar dem från att må bra och (2) vilka lösningar de ser på dessa hinder.

Vad får dig att må bra?

Det sociala sammanhanget

En viktig aspekt av välmåendet, som återkommer flera gånger under samtliga idéverkstäder, är det sociala sammanhanget. Vänner och familj samt att ha personer som man har roligt och känner sig trygg med, lyfts fram som viktiga faktorer för att må bra. Även husdjur

nämns av flera ungdomar i anpassad grund- och gymnasieskola som viktigt för att må bra. Några citat från idéverkstäderna:

“Vara med vänner, då har man kul och tänker på nåt roligt”

“Ha någon som stöttar en, och finns där för en, man kan vara sig själv”

“Ett djur som närhet och kompis”

“Att träffa vänner! Uppleva nya intryck och att utvecklas som person i en social miljö”

Flera personer nämner även volontärverksamheten Here 4 U i Västerås som ett viktigt socialt sammanhang för att må bra.

Fritiden

Majoriteten av de tillfrågade ungdomarna uppger också fritiden - och att få hålla på med det man tycker om göra - som viktigt för att må bra. Det kan vara alltifrån att köra cross, vara med sitt husdjur, titta på film, bowla, vara i naturen, träna, fotboll, lyssna på musik eller spela i ett band. Ett fritidsintresse som sticker ut och verkar intressera väldigt många unga i anpassad grundskola är att spela olika typer av spel - både digitala och fysiska. Under idéverkstaden i anpassad grundskola nämns också vikten av att vara ledig och vila för att må bra:

“Sova”

“Lugn och ro”

“Att kunna vara ledig”

“Sommarlov”

Under idéverkstaden på Here 4 U diskuterar några av ungdomarna ekonomi, och att en dålig ekonomi inte ska hindra unga från att ha en meningsfull fritid:

“Att få möjlighet till bidrag inom sport eller aktiviteter. Alla ungdomar bör få möjlighet till att aktivera sig oavsett ekonomi.”

“Som musiker, att inte få de bidrag som krävs för att arrangera spelningar och event, eller att ha råd med replokal etc.”

Säkerhet, trygghet och ett accepterande samhälle

Även säkerhet och att känna sig trygg nämns som viktiga aspekter för att må bra. På den anpassade gymnasieskolan i Västerås nämner flera personer vikten av att känna sig säkra. Det handlar om säkerhet hemma, att man kan lita på den man bor med, men också på stan - att man inte ska känna sig rädd när man är ute och går. På Here 4 U diskuteras trygghet i relation till acceptans i samhället:

“Trygga platser och trygga personer. När andra bryr sig om en och kämpar för allas rättigheter.”

“Accepterande och tryggt samhälle.”

Tand- och sjukvård

På Here 4 U nämns även vikten av tillgång till bra sjuk- och tandvård flera gånger. Det handlar dels om att vården ska vara mer förstående gentemot patienterna, och dels om vikten av en tillgänglig vård.

Vilka hinder möter du som stoppar dig från att må bra?

Kränkningar, mobbning och att inte få vara den man är

Det hinder som allra flesta ungdomar uppger, som stoppar dem från att må bra, är kränkningar, mobbning, brist på acceptans och att inte få vara den man är. I anpassad grund- och gymnasieskola diskuteras eleverna mobbning. Det handlar om att personer är taskiga, retas och säger negativa kommentarer som hindrar en från att må bra. Även hur kompisar blir behandlade påverkar hur man mår.

“Personer som är taskiga i skolan.”

“Det har hänt mig många gånger, när man antingen ser sin bästa vän bli mobbad eller att man leker med personens känslor. Det är det vidrigaste jag vet.”

“Man kanske får negativa kommentarer som hindrar en från att må bra.”

“De snackar om hudfärg, såna grejer, åk tillbaka till ditt land, sån skit får man höra hela tiden.”

“Du är ful, du är inte värd någonting, ingen vill ha dig.”

Kränkningarna och mobbningen sker i och utanför skolan. Flera ungdomar menar även att sociala medier är en plattform där det dyker upp mycket negativa kommentarer som får en att må dåligt.

Några ungdomar beskriver också att varken åskådare eller lärare gör något åt mobbningen:

“Folk kollar på när du blir mobbad, de kommer inte och hjälper till och säger låt han vara.”

“Så fort någon gjorde mig någonting så sa de att det var jag som gjorde någonting. Jag fick skit för i stort sett typ allting. Så de va ingen som trodde på mig någon gång.”

Ett relaterat hinder, utöver mobbningen, är alltså *vuxna som inte lyssnar*.

På Here 4 U beskriver ungdomarna också kränkningar och att inte få vara den man är som ett stort hinder, men hänvisar mer till problematiska samhällsnormer samt en bristande kunskap och acceptans kring människors olikheter:

“Samhällets normer.”

“Att det finns personer som är elaka o inte respekterar mig.”

“Kränkningar kring identitet (sexuelläggning, religion, etnicitet, könsidentitet).”

“Vuxna och andra människor som inte accepterar folks olikheter.”

”Outbildade vuxna inom tex hbtq och diagnoser.”

Psykisk ohälsa och brister inom sjukvården

Psykisk ohälsa, långa kötider inom vården och att inte få den hjälp man behöver nämner flera ungdomar som ett hinder:

“Min sociala fobi”

“Min psykiska ohälsa (depression)”

“Långa kötider inom vården!!!!”

Säkerhet och trygghet

Några ungdomar på Here 4 U och på den anpassade gymnasieskolan lyfter kriminalitet, samt brist på säkerhet och trygghet som ett hinder för välmåendet:

“Att inte gå tryggt hem.”

“Kriminalitet.”

“Hur otryggt samhället är.”

“Om man inte har säkerhet där man bor tänker man ‘vems tur kommer det att vara nästa gång’.”

Press kopplat till skola och framtid

Några ungdomar på Here 4 U lyfter också press kopplat till framtid och skola som ett hinder:

“Hög press i skolan.”

“Förväntas veta vad man ska göra i framtiden (gymnasieval/ universitet).”

I anpassad gymnasieskola berättar en ungdom att pressen även kan komma hemifrån, med föräldrar som får en att må dåligt genom att ställa krav kopplat till skola och framtid.

Fritid

Under värderingsövningar i anpassad grund- och gymnasieskola framkommer det att de flesta är nöjda med sin fritid. Däremot nämner några elever som bor utanför staden att det finns mindre att göra på fritiden där. Några av ungdomarna på Here 4 U beskriver även ekonomi och för få lokala arrangörer som ett hinder för att utöva sina fritidsintressen (i det här fallet musik).

Vad ser du för lösningar på dessa hinder?

Kränkningar, mobbning och att inte få vara den man är

Några av ungdomarna i anpassad grund- och gymnasieskola menar att andra elever kan säga till när de ser någon bli mobbad, eller att man kan säga till en vuxen i skolan eller hemma. Det är viktigt att *vuxna lyssnar på unga* när de lyfter problem kopplat till mobbning. Det är också viktigt att de säger till ordentligt så att det blir en förbättring.

Ungdomarna diskuterar även vad som händer om de vuxna inte lyssnar - vem ska man vända sig till då? Vem går man till när ingen lyssnar? Eleverna behöver veta vem de ska ansvarsutkräva och gå till när ingen lyssnar eller gör något åt mobbningen.

Ett annat förslag som tas upp för att motverka mobbning är att prata med mobbarnas föräldrar, och att mobbarna vid behov får byta skola.

För den som blir mobbad är det viktigt att det finns en trygg person att prata med.

När det gäller negativa kommentarer på sociala medier är ett lösningsförslag att prata om det hemma, och att de som ger negativa och taskiga kommentarer på internet tas bort direkt.

På Here 4 U nämns utbildning och ökad kunskap som en lösning för att motverka kränkningar och skapa en bättre acceptans i samhället:

“Utbildning!!! Lär folk om allas olikheter.”

“Skolan måste ha mer fokus på detta. Ha lektioner och ämnen med dessa teman. Exempelvis ha ett ämne som man har varje vecka som heter typ: acceptans. Ungefär som sex och samlevnad.”

Säkerhet och trygghet

När det kommer till otrygghet i samhället nämner både unga i anpassad gymnasieskola och på Here 4 U hårdare straff för de som begår brott, fler poliser och ordningsvakter som lösningar på problemet:

“Polis och ordningsvakter”

“Hårdare, mer trygghet med polis, trygghetspersoner”

“Något att kunna försvara sig med... som kvinnor, vi blir ju mest utsatta... typ som pepparsprej.”

“Våldtäkt m.m. ska tas på större allvar. Annars kommer ingen våga anmäla”.

Även att vuxna bryr sig om och uppfostrar sina barn lyfts som ett lösningsförslag:

“Mer vuxna som bryr sig och försöker uppfostra sina barn till bra människor”.

“Att man har koll på vad sina barn gör.”

På Here 4 U nämns vikten av att det händer saker och att det rör sig trygga vuxna i olika utomhusmiljöer:

“Trygghet - skapa happenings på otrygga platser. Så det rör sig vuxna och andra vågar ta sig ut och socialisera sig.”

Under idéverkstaden på Here 4 U lyfts även behovet av kompetensutveckling av polisen, då polisen idag har fördomar mot olika grupper av människor vilket påverkar vad unga tycker om

ordningsmakten. Polisbrutalitet i USA och George Floyd tas som ett exempel.

Psykisk ohälsa och sjukvård

När det kommer till psykisk ohälsa och sjukvården är det flera ungdomar som nämner kortare köer och kortare väntetider inom vården som en lösning. Ett annat lösningsförslag är bättre information om vart inom vården man ska vända sig om något händer samt gratis sjuk- och tandvård för att alla ska ha råd. Under idéverkstaden på Here 4 U nämns även ett mer långsiktigt lösningsförslag:

“Mer personal. Locka till ungdomar att jobba som de ämnen som behövs så som psykologer, läkare. Visa att det kan bli bättre med ungdomar inverkan.”

Övriga lösningar

Under idéverkstaden på Here 4 U nämns obligatoriska utbildningar i skolan för både unga och vuxna som en lösning på flera hinder (brist på acceptans, press i skolan, psykisk ohälsa). Om utbildningarna sägs också:

“Utbildningar ska vara KUL för ungdomar! Ingen tråkig gubbe som babblar i flera timmar för ingen vill lyssna på det. Engagera ungdomarna mm på roliga sätt.”

Även grupper att engagera sig i som ung nämns som en lösning på flera hinder (behov av socialt sammanhang, känsla av otrygghet, press i skolan, brist på acceptans, psykisk ohälsa):

“Fler engagerade grupper så som Here4U/idrott/ungdomsgårdar/estetiska”

Under idéverkstaden på Here 4 U diskuteras avslutningsvis hur unga och vuxna kan samarbeta för att skapa bättre förutsättningar för unga att må bra. Ungdomarna menar att samtal mellan vuxna och unga, men också inom gruppen unga, är viktigt. Det är också viktigt - precis som när det kommer till utbildningar - att samtalen utformas så att det blir kul för ungdomar att delta, samt att

ungdomarna känner sig fria att prata om sådant som de tycker är viktigt. Det handlar om att "skapa kvällar som känns naturliga". Ett exempel som tas upp är när det arrangerades en politikerkväll på ett café i stan, där musikunderhållning kombinerades med att unga fick tycka till om kulturen:

"Ungdomar kom dit för att träffa varandra och ha roligt, men att det också blev det här med politiken".

Sammanfattning och rekommendationer

Främja en meningsfull fritid, motverka kränkningar och prata med unga om sådant som berör dem!

Utifrån idéverkstäderna är det tydligt att unga behöver ett socialt sammanhang och en meningsfull fritid för att må bra. En fritid där de får göra vad de tycker är kul och mår bra av. Därför behöver regionen möjliggöra och främja ungas olika fritidsintressen - det behöver finnas ett brett utbud av kultur och organiserade aktiviteter, grupper samt mötesplatser att engagera sig i (t.ex. Here4U) men också förutsättningar för egenorganiserade aktiviteter (t.ex. trygga utomhusmiljöer att kunna vistas på själv eller tillsammans med kompisar samt förutsättningar för att kunna producera musik och arrangera spelningar). I samhällsplanering, såväl som i skolan och på fritiden är det också viktigt att se till ungas behov av vila, rast och ledighet.

Ungdomarna som deltog på idéverkstäderna lyfte också hinder som idag stoppar dem från att må bra. Det handlade till stor del om kränkningar, mobbning och brist på acceptans i samhället. Regionen behöver därför uppmuntra ett ökat arbete mot kränkningar, mobbning och diskriminering i skolan. Det är också viktigt att främja en ökad dialog och kunskap om bland annat diskrimineringsgrunderna hos både unga och vuxna i regionen - förslagsvis genom skolan.

Avslutningsvis behöver regionen fortsätta att prata med unga om frågor och beslut som berör dem. Först då kan vi bygga ett

välståndande, tillgängligt och nyskapande Västmanland. När unga ska bjudas in till dialog är det viktigt att inkludera unga som står längre ifrån delaktighet och inflytande genom att anpassa informationen och metoderna utifrån den aktuella gruppens behov. En framgångsfaktor är också att anställa unga som får leda dialogerna - på så sätt stärks ungdomarna i sitt ledarskap och i sina demokratiska förmågor, samtidigt som dialogen blir mer effektiv och relevant för målgruppen.